

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 611. Rokopisev ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din. za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo tlati članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, devet posebe. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 4586

Ali bo še mogoč obstoj „Učiteljske samopomoči“?

Pripombe k pravilniku u ustanovah človekoljubnega značaja

Nujna potreba, izvirajoča iz težkih življenjskih razmer, je v teku let poklicala v življenje celo vrsto ustanov človekoljubnega značaja, ki se bavijo s preskrbo pogrebnih stroškov in stroškov za primer bolezni.

Vse te ustanove so osnovali predvsem socialno šibki sloji, ki so sprito svojega težkega materialnega položaja najteže občutili smrt in bolezen v družini. V izredno slabem socialnem položaju je iskati tudi vzroka, da so zlasti državni nameščenci vseh mogočih strok in položajev v teku let zgradili visoko število takih ustanov, ki že dolgo vrsto let nesebično in brez računanja na dobičke baš v najtežjih prilikah pomagajo lajšati gorje svojih članov in njihovih svojcev. Vse te ustanove vršijo delo, ki bi ga morala sicer vršiti država. Privatna iniciativa in dejavnost sta pomagali, ker ni mogla pomagati država. Zato tudi vse te ustanove in njihovo članstvo upravičeno pričakujejo, da jim bo država nudila vsaj tisto oporo, ki jo zmore brez vsakih materialnih in drugih bremen. Predvsem pa pričakujejo in prosijo, da država ne donaja zakonskih določb in ne izvaja ukrepov, ki bi kakorkoli ovirali razvoj in delovanje teh prepotrebnih človekoljubnih naprav.

Pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja, ki se bavijo s preskrbo pogrebnih stroškov in stroškov v primeru bolezni in o fondih za penzijsko zavarovanje, objavljen v Službenih novinah kraljevine Jugoslavije dne 6. decembra 1938. št. 280/LXXXIII/662 pa posega tako globoko v organizacijo teh ustanov, da ne ovira samo njih razvoja in delovanja, marveč jih resno ogroža v njihovem obstoju. Ako bi ostal pravilnik neizpremenjen v veljavi, potem bo nujno morala pretežna večina naših človekoljubnih ustanov likvidirati. To pa ni in ne more biti namera zakonodavca.

Po vsestranski proučitvi pravilnika in uredbe o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji (Službene novine kraljevine Jugoslavije z dne 1. marca 1937., št. 46/XV/91), na katero se pravilnik opira, ugotavljamo:

1. V polni zavesti važnosti človekoljubnih ustanov in odgovornosti njihovega dela se te ne otežajo nobeni kontroli. Zato je pozdraviti uvedbo nadzorstva države, ki stremi za tem, da zaščiti interese članov s tem, da skrbi za varnost in likvidnost teh ustanov. Mnenja pa smo, da sodi nadzorstvo nad takimi ustanovami, ki vrše eminentno človekoljubne naloge, prvenstveno v delokrog g. ministra za socialno politiko in narodno zdravje in bi bilo potrebno, da se uredba z dne 1. marca 1937. v tem smislu izpremeni.

2. V uredbi o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji ne obstoja nikaka zakonita osnova za določbe, kakor jih vsebuje pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja, ki se bavijo s preskrbo pogrebnih stroškov in stroškov v primeru bolezni in o fondih za pokojninsko zavarovanje.

V § 1., odstavek 2., uredbe izrecno izvzema naprave človekoljubnega značaja od zavarovalnih podjetij.

V tem je viden poudarek posebne važnosti in položaja, ki ga priznava uredba človekoljubnim ustanovam. Za naprave človekoljubnega značaja vsebuje uredba še več drugih določb, nobene pa, ki bi dajala zakonito osnovo za tako globoke poseže v notranjo ureditev in delokrog teh naprav. Uredba predvideva v § 2., odstavek 4., poseben pravilnik, ki pa ima po njenem tekstu samo nalogo določiti, kateri podatki naj se predložijo ministrstvu k prošnji za dovoljenje poslovanja. Poleg nekaterih specialnih pravilnikov, ki pa ne zadevajo bistva, marveč zgolj tehnično stran poslovanja teh naprav, predvideva uredba še v prehodnih določbah v § 21., odstavek 4., da morajo človekoljubne naprave, ki jih določa odstavek 2. § 1., spraviti svoje poslovanje v sklad z določbami pravilnikov v roku, ki ga predpiše minister za trgovino in industrijo. Nemogoče je, da bi bili mišljeni pri tem kakih pravilnikov z drugimi in drugačnimi določbami kot jih navaja in opredeljuje že uredba sama.

Pravilnik g. ministra za trgovino in industrijo z dne 22. novembra 1938., objavljen v Službenih novinah dne 6. decembra 1938., pa daleko preokračuje pooblastilne določbe uredbe in odreja zavarovalnim ustanovam človekoljubnega značaja drugo osnovo delovanja in omejuje obseg njihovega področja.

Zato ravno za ta pravilnik v uredbi ni najti zakonite osnove.

3. Določbe pravilnika so v direktnem nasprotju s smotri, ki jim služijo naše zavarovalne ustanove človekoljubnega značaja. Zato bi izvajanje pravilnika ne služilo niti interesom ljudstva niti interesom države. Koristi bi imela od njega le na kapitalistični osnovi delujoča zavarovalna podjetja, torej velekapital, pred čijim izkoriščanjem je nujno za-

ščititi malega človeka. V utemeljitev navajamo:

a) Poslovno področje človekoljubne ustanove odnosno pokojninskega fonda more po pravilniku obsegati največ teritorij enega političnega sreza oziroma ene mestne občine.

Širše poslovno področje more imeti samo ona humana ustanova odnosno pokojninski fond, ki posluje z odrejenim krogom oseb v medsebojnih bližjih osebnih ali službenih ali stanovskih zvezah (čl. 11.).

S to določbo ovira pravilnik ustanovam človekoljubnega značaja uspešno vršitev socialnega dela. Zaradi te določbe bi se morale številne ustanove takoj reorganizirati, s čimer bi število njihovega članstva padlo. Po sili določb pravilnika bi tisoči članov izgubili v naših ustanovah svoje članske pravice in z njimi vse prispevke, ki so jih že leta in leta plačevali. To bi nanje in na javnost ne delovalo nič manj strahotno kot je pred dvema letoma deloval polom »Feniksa«. Omejitvi delokroga bo sledilo, da se članstvo teh ustanov tudi v bodoče nikdar ne bo moglo dvigniti na tako višino, da bi mogla podpornina, ki bi jo izplačevale ustanove, pomeniti uspešno pomoč. Za take majhne ustanove bo sam po sebi padel interes, zaradi česar bodo nujno morale likvidirati.

b) Pravilnik se ne zadovoljuje samo z omejevanjem poslovnega področja, kar že samo po sebi znižuje višino podpornine, marveč omejuje v čl. 12. tudi samo višino podpornine. Tako pogrebna nina ne sme znašati nad 5000 din, pomoč v primerih bolezni pri bolezenskem zavarovanju ne nad 50 din dnevno, pri pokojninskem zavarovanju pa mesečna pokojnina ne nad 1500 din.

S to omejitvijo je vzeta možnost uspešnega podpiranja tudi onim ustanovam, ki še v bodoče lahko obdržijo širše delovno področje, t. j. predvsem uradniškim ustanovam človekoljubnega značaja. Jasno je, da mora pri tako nizkih podporninah, zlasti velja to za pogrebne, ki ne krijejo ničesar drugega kot gole pogrebne stroške, pasti interes članstva.

c) Večina teh ustanov je poslovala doslej po sistemu naknadnega plačevanja članskih prispevkov. Ta sistem se je tudi pri ustanovah, ki poslujejo že desetletja, odlično obnesel. Njegova prednost pred sistemom, ki slovi na načelih zavarovalne tehnike, se je pokazala zlasti v tem, da je silno gibljiv in prilagodljiv življenjskim prilikam. Višina podpornine se lahko zato vsako leto s sklepi občnih zborov prilagodi stanju cen, zaradi česar so bili člani teh ustanov tudi v preteklosti obvarovani škode, ki se je niso mogle

izogniti osebe, zavarovane po načelih zavarovalne tehnike pri zavarovalnicah na kapitalistični osnovi.

Pravilnik omogoča v bodoče sistem naknadnega plačevanja članskih prispevkov le onim ustanovam za oskrbo pogrebne, čijih poslovno področje ne presega teritorija enega sreza oziroma ene mestne občine in ki nimajo nad 500 članov in ne izplačujejo nad 2000 pogrebne. Vse ostale ustanove in pokojninski fondi morajo prejemati od članov naprej določene prispevke po načelih zavarovalne tehnike. Poleg tega si morajo najkasneje v teku 4 let osnovati potrebne matematične rezerve.

Dosedanji prispevki članov, plačevani po sistemu naknadnega kritja, so bili določeni za mnogo višje podpornine, kot pa bi jih smele z ozirom na določbe pravilnika naše ustanove plačevati v bodoče. Zaradi tega so zlasti oni člani, ki so že več desetletij vključeni v naših ustanovah, vplačali že razmeroma visoko vsoto. Če znižanje podpornine na maksimalno vsoto 5000 din, ki je v mnogih primerih nižja od že vplačanih prispevkov, mora tem članom nujno vzeti interes na nadaljnjem zavarovanju. Če pa naj bi se od teh članov zahtevala še ustvaritev matematične rezerve, ki mora biti ustvarjena že v kratkem roku 4 let, je jasno, da ne bomo mogli obdržati v svojih ustanovah nobenega člana več.

č) Življenjske prilike so dobile svoj odraz tudi v naših zavarovalnih ustanovah človekoljubnega značaja. Njihovo poslovanje se je tekom let ponekod zato močno skomplikiralo. Nekatere ustanove ne vrše več samo svojega prvotnega smotra izplačevanja posmrtnin, marveč so svoj socialni delokrog močno razširile. Tako obstojajo v okrilju nekaterih ustanov kot pri »Učiteljski Samopomoči« tudi posebni podporni fond, ki jih je ustanovilo članstvo s prostovoljnimi posebnimi prispevki in iz katerih dajejo te ustanove članom, ki pridejo zaradi bolezni ali smrti v družini v težek položaj, brezobrestna posojila. Poleg tega obstojajo pri nekaterih naših ustanovah tudi starostni podporni fond, iz čijih obresti se plačujejo prispevki za najstarejše člane, ki so tako oproščeni vsakega plačevanja.

Čl. 15. pravilnika pa določa, da ni dovoljeno dajati članom nikakih popustov odnosno prispevkov, in drugih plačil, utrjenih v poslovnih osnovi.

Tudi v tej določbi pravilnika je z ozirom na obliko, v kateri obstojajo in delujejo naše ustanove, ovira, da bi se mogle te ustanove brez škode in nevarnosti za obstoj prilagoditi določbam pravilnika.

Naše ustanove vrše nad vse važno socialno delo. Vse te ustanove pa so danes zaradi pravilnika ministrstva za trgovino in industrijo ogrožane v svojem obstoju. Da se to ne zgodi, je nujno potrebno določbe tega pravilnika izpremeniti tako, da bo tudi v bodoče zajamčeno tem ustanovam nemoteno socialno delo.

Predlogi za finančni zakon za leto 1939./40.

Leto za letom predlaga naša organizacija na merodajna mesta spremembe in dopolnitve veljavnih zakonov, ki naj bi bile sprejete z novim finančnim zakonom. Ti predlogi so vedno zelo obsežni, ker predvidevajo rešitev vseh za učiteljstvo najbolj perečih vprašanj. Od leta do leta se mnogi predlogi ponavljajo, ker ni zanje pravega razumevanja. Vsako leto je nekaj sprejetih, večina odklonjenih. Naglasiti pa moramo, da bi si ona vlada, ki bi naše predloge v celoti osvojila, pridobila največjo hvaležnost učiteljskega stanu.

V informacijo članstva in javnosti priobčujemo predloge za finančni zakon za l. 1939./40., ki jih je naša sekcija izdelala in potom izvršnega odbora JUU poslala na merodajno mesto.

1. Učiteljska stalnost.

K § 71. zakona o ljudskih šolah se doda nov odstavek, ki se glasi: »Stalnost v smislu prejšnjega odstavka tega š-a pomenja, da je učitelj nepremestljiv s službenega mesta.

Učiteljstvo, ki je doseglo stalnost, sme biti premeščeno: po prošnji, po službeni potrebi in kazni.

Po službeni potrebi sme biti premeščen učitelj edino tedaj, ako se mu zaradi nezadostnega števila učencev ukinе razred. Po kazni samo na osnovi kazni disciplinskega razsodišča, ki je bila izrečena po izvedbi predpisane disciplinskega postopka.

Utemeljitev: Vprašanje učiteljske stalnosti ni opek stanovski problem; kaže se kot splošen problem državno-prosvetne politike. Dvig kulturnega nivoja naše vasi, navajanje na kulturne, ekonomske, gospodarske in zdravstvene akcije, zbiranje narodnih moči za te vsestranske potrebe, izkoriščanje pravih naro-

dovih sil za enotno akcijo širšega obsega se ne more zamisliti brez potrebnega miru, brez poglobljanja v razmere, brez proučevanja in spoznavanja teh razmer.

Stalne spremembe so sploh brez koristi, ker pomenjajo zastoj. Stalno premeščanje ni nikoli ustvarilo nekaj stvarnega in pozitivnega, ker predstavlja življenje od danes do jutri, ki je ne samo daleč od ustvarjanja in pozitivnosti, nego depirira, razvija nagnjenje k tavanju in površnosti. Vsaka premešitev učitelja škodi direktno osnovni šoli in narodu. Občutek nestalnosti in nesigurnosti v službi ovira vsako akcijo, odlaga vsako resno delo. Tam, kjer so učitelji dalje časa zadržani, je bil vedno viden napredek v šoli in izven šole. Izneseni razlogi jasno kažejo, kako velike važnosti je sprejetje tega predloga.

2. Sprememba uredbe o draginjskih dokladah.

Uredba o osebnih in rodbinskih dokladah aktivnih drž. uslužbencev in drž. upokojenec, št. 39.365/1, z dne 24. oktobra 1935., dopolnjena z odločbo ministrskega sveta M. S. br. 792, z dne 6. oktobra 1937., naj se spopolni z novo odredbo, ki naj določa:

1. vsem drž. uslužbencem in upokojenecem ne glede na stroko in položaj se zvišajo prejemki po 500 din mesečno;

2. prizna se rodbinska doklada za otroke in za ženo po 150 din mesečno;

3. poročenim drž. uslužbenkam se prizna ista osebnna doklada kot neporočenim;

4. ukinejo se vse razlike med osebnimi dokladami aktivnih in upokojenih uslužbencev;

5. da obdržijo staroupokojenici dosedanje višje osebne doklade, ker je to socialno utemeljeno.

VSEBINA:

Ali bo še mogoč obstoj »Učiteljske samopomoči«?

Predlogi za finančni zakon za leto 1939./40. Novi prosvetni minister.

V novo leto. UČITELJSKI POKRET: Prvi zaključki. — Redek jubilej učitelja.

LISTEK: Critice iz zgodovine našega stanu. Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

Utemeljitev:

Sedanji dohodki učiteljstva ljudskih šol in s tem tudi velikega števila državnih uslužbencev se kretajo izpod eksistenčnega minimuma. Njihove elementarne potrebe so v taki meri reducirane, da so dovedene na višino, ki komaj zadostuje za vzdrževanje golega življenja. Današnje materialne razmere narodnih učiteljev so zelo težke in nevzdržne. Uredba, katere ukinitve se zahteva, je z vso svojo težo prizadela učiteljske družine. Ni nikako pretiravanje, ako trdimo, da se mnoge učiteljske družine zaradi nezadostnih dohodkov nahajajo v naravnem obupnem položaju in padajo v pravo bedo.

Nujna je poprava gmotnega položaja učiteljstva. Popravljeni gmotni položaj državnih uslužbencev krepi njihovo kupno moč in njihova okrepljena kupna moč bo ustvarila prav gotovo pozitivne rezultate tudi v državnem gospodarstvu.

3. Sprememba draginjskih razredov.

Drugi odstavek § 26. zakona o uradnikih od 31. marca 1931. se spremeni in se glasi: »V II. draginjski razred pridejo vsi ostali kraji«.

Tretji odstavek istega paragrafa se ukine.

Utemeljitev:

Osebnne draginjske doklade državnih uslužbencev so kvalificirane po § 26. zakona o uradnikih v tri draginjske razrede. Tako spadajo po tej razdelitvi v III. drag. razred vsi kraji, v katerih ni sedeža sreskega načelstva. Po zamisli zakonodavca so kraji III. drag. razreda najcenejši. Toda tako merilo ni v soglasnosti s splošno gospodarskimi in ekonomsko tržnimi razmerami v državi. Ugotoviti moramo, da je v III. drag. razredu, posebno v vseh, cena posameznim življenjskim potrebščinam mnogo večja nego je to v večjih mestih.

Največji del učiteljstva službuje po vaseh, ki so kot tretjerazredni kraji taksirani z najmanjšimi osebnimi draginjskimi dokladami.

Omenimo naj izdatke, ki so neizbežni v primeru prihoda zdravnika zaradi eventualnega zdravljenja in pregleda učitelja ali njegove družine, nakup zdravil in ostalih potrebščin, ki jih je mogoče nabaviti samo v mestu in katerih cena je v manjših krajih veliko večja. Ne smemo pa prezreti tudi velikih obremenitev, ki jih nalagajo podeželskemu učiteljsstvu stroški za šolanje otrok.

Navedeni razlogi so poleg ostalih zadostni za upravičeno sprejetje predloženega amandmaja.

4. Redna učiteljska napredovanja.

a) K § 49. zakona o uradnikih z dne 31. marca 1931. se doda novi odstavek, ki se glasi: »Napredovanje v položajnih skupinah se vrši z dnem, ko uradnik izpolni pogoje iz 1. odstavka tega paragrafa.

b) V § 47. zakona o uradnikih so besede: »...in to samo na izpraznjena mesta...« črtajo.

Utemeljitev:

Dosedanji način napredovanja učiteljstva ljudskih šol ni ustrezal potrebam popolne pravičnosti. Veliko število učiteljstva z izpolnjenimi zakonskimi pogoji ni napredovalo. Med temi so tudi taki učitelji, ki imajo mnoge neosporjene zasluge in bi morali po skupnem številu let učinkovite državne službe imeti višji rang. Namesto tega se je dogajalo, da so jih prehiteli mlajši po službenih letih.

Gmotni položaj učitelja ljudskih šol ni niti malo zavidanja vreden, saj ima že popolno obliko skrajnega siromaštva. Napredovanja z dnem pridobljene pravice odnosno izpolnjenih pogojev jim ustvarjajo izgled na boljše gmotno bodočnost.

Predlagani amandma za sedanjo proračunsko periodo ne imel nikake finančne reperkusije. Dejstvo, da se na nove (povečane dohodke) mora čakati polnih 13 mesecev, opravičuje naše navedbe. S predlaganim amandmajem bi se hotelo doseči tudi to, da oni učitelji, ki so zaostali, dosežejo vsaj zboljšanje svojega materialnega, odnosno uradniškega položaja.

Ad b) Po sprejetju zakona o uradnikih od 31. marca 1931. je z vsakim finančnim zakonom bilo število službenih mest sistemizirano, točno odrejeno. Nobeno napredovanje

kakor tudi postavitev se ni mogla izvršiti brez predhodnega zagotovila, da je za to kreditna možnost. Ker se taka klavzula predvideva za vsako proračunsko leto, je jasno, da je odredba, katere ukinitev se predlaga, odveč in da predstavlja samo eno oviro več za napredovanje.

5. Napredovanje učiteljstva v V. skupino.

Predpis odstavka II. § 258. zakona o uradnikih od 31. marca 1931. naj se izpremeni in glasi: »Dokler ne izide zakon o sistemizaciji mest, napreduje učiteljstvo ljudskih šol v V. pol. skupino, ko prebije v VI. skupini 3 efektivna leta državne službe«.

Utemeljitev:

Za vse ostale uslužbenke s kvalifikacijami popolne srednje ali strokovne šole je omogočeno napredovanje do V. pol. skupine brez posebnih pogojev, ki jih edino za učiteljstvo ljudskih šol predpisuje § 258. urad. zakona. Ta izločitev učiteljstva ni upravičena.

Vsi ostali državni uslužbenki, ki prebijejo 3 leta v VI. skupini, smejo pričakovati, da se jim brez posebnih zahtev podeli V. skupina. Za učiteljstvo ljudskih šol se poleg ostalega zahteva za napredovanje v V. skupino tudi, da imajo 30 let državne efektivne službe, da so stari 55 let in da so zadnja tri leta odlično ocenjeni.

Redki so in skoro nemogoči primeri, da učitelji, ki reflektirajo na V. skupino, istočasno izpolnijo vse tri pogoje. Če bi se tudi zgodil tak primer, pomenja, da je V. skupina rezervirana samo za nekatere poedince in da po vsem tem ostali učitelji lahko napredujejo samo do VI. položajne skupine. Takšna nelogična situacija se protivi odredbam § 346. urad. zakona, ker je zvanje učitelja ljudske šole razporejeno do V. položajne skupine.

6. Razporeditev učiteljev z nepopolno kvalifikacijo.

Učne osebe z nepopolno učiteljsko kvalifikacijo iz § 182. zakona o ljudskih šolah od 5. decembra 1929., ki so ostale po uveljavitvi tega zakona še nadalje v službi, se prevedejo v odgovarjajočo skupino in napredujejo od X. do VII. pol. skupine.

Utemeljitev:

Ko je stopil v veljavo zakon o ljudskih šolah, je bilo v službi približno 60 stalnih učiteljev z ženska ročna dela, ki sicer niso imele popolne učiteljske kvalifikacije, pač pa so razpolagale s posebno izobrazbo in strokovnim izpitom po tedanjih zakonskih predpisih. Poleg njih je v istem položaju gotovo število učiteljev muslimanske veroizpovedi, ki prav tako nimajo predpisane izobrazbe, in gotovo število učiteljev iz teritorija južne Srbije, ki jih je zakon zatekel v službi.

Omenjenim učnim osebam je treba regulirati položaj v smislu § 182. zakona o ljudskih šolah od 5. decembra 1929.

Ker te učne osebe niso navedene v § 346. urad. zakona in se njihova zvanja ne morejo razporediti v smislu § 347. omenjenega zakona, je sedaj edina možnost, da se oni s predloženim amandmajem razporedijo in tako dobijo one pravice, ki jih uživajo ostali državni uslužbenki. Državni svet je z razsodbo br. 15.841/37 z dne 29. novembra 1937. odločil, da so učiteljice ženskih ročnih del že razporejene v § 301/2. U. Z. kot zvanje učiteljev veščin III. kategorije v X. do VII. položajni skupini.

S tem je sicer stvarno njihovo vprašanje rešeno, rešiti pa bi ga bilo nujno tudi formalno, kar bi se zgodilo z uzakonitvijo gornjega predloga.

7. Celibat učiteljic.

Ukine se odstavek 8. § 33. finančnega zakona za leto 1937/38., s katerim je bil dopolnjen § 93. a zakona o ljudskih šolah od 1929. leta.

Utemeljitev:

Odredbe tega §-a niso v praksi pokazale onih rezultatov, ki so se predvidevali. Nasprotno temu so te zakonske odredbe pogodbile posameznike in njihove rodbe ne samo socialno, nego tudi moralno, od katerih vsak primer predstavlja problem zase.

Uzakonitev celibata onemogoča učiteljicam, da si svobodno izbirajo moža. Na ta način jim je omejena pravica, ki je zagotovljena z ustavo vsem državljanom. V primerjavi z ostalimi uradnicami so v tem pogledu izvzete edino učiteljice ljudskih šol.

Pričakovanja, da se bo z uvedbo celibata izpraznilo večje število učiteljskih mest, se niso izpolnile. Težkoče so se posebno pojavile pri sklepanju zakonov učiteljic z oficirji, zaradi česar je ministristvo vojske in mornarice odredilo za take primere olajšave pri polaganju kavic. V dravski banovini je v teku poldrugega leta, odkar je uzakonjena določba o delnem celibatu, dalo zaradi poroke ostavko na drž. službo le 11 učiteljic. To nizko število jasno priča, da je kompenzacija celibata s pobijanjem brezposelnosti med učiteljstvom neuspešna.

Poleg tega grozi že z letom 1940. pomanjkanje učiteljstva. Zato je treba že sedaj ukiniti vse določbe, ki bi to pomanjkanje še povečale.

8. Učiteljice matere.

Kljub § 292. zakona o uradnikih iz leta 1931. ostane v veljavi 4. odstavek § 87. zakona o ljudskih šolah iz leta 1929., ki naj se glasi: »Učiteljice matere, ki imajo več kot troje otrok, se lahko po dopolnitvi 20 letih efektivne službe upokojijo na lastno prošnjo s pravico do pokojnine, kakor jim pripada po službenih letih«.

Utemeljitev:

Uzakonitev te določbe je socialno globoko utemeljena.

9. Postavljanje učiteljskih pripravnikov.

Za proračunsko leto 1939/40. se zagotovi kredit za 2000 novih učiteljskih pripravnikov, ki naj se nastavi.

Utemeljitev:

Večje število diplomiranih učiteljev, ki so že leta 1936., 1935. in tudi prej dovršili učiteljsko šolo, čaka v nezaposlenosti na nastavitve. Samo na teritoriju dravske banovine je nad 200 takih učiteljskih kandidatov.

Polni idealizma in volje, delati za narod in državo, so se spopolnjevali za delikaten poklic, za katerega so sedaj pripravljeni. Ti mladi učitelji preživljajo v mukah dneve in čakajo na postavitve. Značilno je omeniti, da so skoro brez izjeme otroci siromašnih roditeljev, ki čakajo na njihovo podporo. Zašli so v splošni val brezposelnosti, nahajajo se v stiski in položaju brez izhoda ter je zaradi tega ta mladi in zdravi učiteljski naraščaj v neprestani nevarnosti, da zaide na stranpota.

Smatramo, da državni in socialno-ekonomski razlogi nalagajo nujnost rešitve tega problema.

10. Akontacija na pokojnino.

K § 112. uradniškega zakona se doda nov odstavek, ki naj se glasi: »Uslužbenec, ki mu je prestala služba in ima pravico do pokojnine, prejema še nadalje aktivne prejemke na račun pokojnine v naslednji izmeri: a) z 10 do 20 let službe 50 % plače in osebne doklade, b) z 20 do 25 let službe 60 % plače in osebne doklade ter 50 % položajne doklade, c) s 25 do 30 let službe 75 % plače in osebne doklade ter 60 % položajne doklade, d) s 30 do 35 let službe 85 % plače in osebne doklade ter 70 % položajne doklade, e) z nad 35 let službe 95 % vseh osebnih prejemkov«.

Utemeljitev:

Od trenutka prestanka državne službe pa do končne ureditve pokojnine so mnoge administrativne procedure. Do dne definitivnega izplačila pokojninskih prejemkov mine mnogo časa. Znana je stvar, da mnogi uslužbenki zaradi prestanka službe ostajajo brez vsakih sredstev za preživljanje. Možnost take zakonske akontacije ukinja obupen gmojen položaj uslužbenca.

Predlagani amandma ne bo ustvaril nikake obremenitve, niti zaprek za državni proračun. Odstotki akontacije so v vsem prilagojeni predpisom §§ 123. in 124. č) urad. zakona.

11. Učitelji vojni invalidi.

Učitelji vojni invalidi s 25 efektivnimi službenimi leti smejo biti na lastno prošnjo upokojeni. Vračuna se jim še 10 let službe in se smatra, da so s tem izpolnili potrebno število let za polno penzijo.

12. Vračunanje vojnih let.

Učiteljem, ki se nahajajo v državni službi v času, ko stopa ta zakon v veljavo, se doba, ki so jo prebili v vojaški službi v državi ali v tujini od 1912. do 1920. leta prizna v efektivno državno službo pod § 113. uradniškega zakona iz leta 1931. za napredovanje in pokojnino. Na osnovi tako priznanih let se prevedejo v odgovarjajočo skupino, računajoč službo v skupinah v smislu § 49. zakona o uradnikih z odbitkom kadrovskega roka 14 mesecev.

Utemeljitev:

Medtem ko so morali učitelji vojniki dati ostavko na državno službo in so tako izgubili 4 do 5 let službe za napredovanje, se je njihovo tovarišstvo, ki niso bili v vojni zaradi nesposobnosti za vojsko, kakor tudi učiteljicam, priznal ta čas za napredovanje, dasiravno med vojno v mnogih krajih naše države ni bilo šole.

13. Priznanje kontraktualne službe.

K § 58. finančnega zakona za 1932/33. se doda nov odstavek, ki se glasi: »Kontraktualnim učiteljem se prizna v pokojnino po §§ 113. in 116. U. Z. ves čas kontraktualne učiteljske službe«.

Utemeljitev:

Po prvotni redakciji točke 3. § 116. zakona o uradnikih se je čas kontraktualne službe priznal v pokojnino in tudi za odmerjenje količine osebne pokojnine. — Predpis iz finančnega zakona, katerega ukinitev se predlaga, ukinja to olajšavo, odnosno, po tem predpisu se kontraktualna služba sploh ne računa v pokojnino.

Ako se je mogla kontraktualna služba do 1. aprila 1931. vračunati po § 116. zakona o narodnih šolah v drž. službo za pokojnino in napredovanje in do 1. aprila 1932. upoštevati za pokojnino, ni razloga niti upravičenosti, da bi se ta olajšava še nadalje ne priznavala.

Ker gre tu le za majhno število kontraktualnega učiteljstva, je to samo še večji razlog za upoštevanje predloženega amandmaja.

(Dalje prihodnjič.)

Novi prosvetni minister, g. Bogoljub Kujundžić

S preosnovo vlade je prevzel resor prosvetnega ministrstva g. Bogoljub Kujundžić, dosedanji minister za gozdove in rudnike. G. Kujundžić se je rodil v Livnu v Bosni 1887. Gimnazijo je dovršil v Sremskih Karlovcih in študiral pravo v Zagrebu, a dovršil na Dunaju, kjer je bil zelo aktiven član »Narodne omladine«. Na Dunaju je bil tajnik društva »Zora«, ki so bili v njem včlanjeni vsi srbski dijaki. Pozneje je postal podpredsednik »Društva za pomoč srbski akademski mladini« v Zagrebu.

Med vojno je s četo Srbov odšel v Rusijo in postal dobrovoljec v srbski vojski. Po prihodu v Srbijo je bil dodeljen 18. polku »Princa Dorda«. Bil je v mnogih bitkah, a pri Gilijski je bil težko ranjen. Za svojo hrabro držanje v vojni je bil odlikovan z redom Belega orla z meči.

Zaradi svojih ran je bil kot invalid najprej dodeljen srbskemu poslanstvu v Rimu, nato pa glavni komisiji za propagando v Padovi, kjer je kot delegat srbske vlade in jugoslovanskega odbora izdal časopis »Jugoslavija«. Po demobilizaciji mu je bilo dodeljeno mesto pri maršalatu dvora. Takoj nato je aktivno posegel v politično življenje. G. Nikola Pašić ga je zelo cenil, ker je postal ugleden član njegove stranke. Leta 1925. je bil G. Kujundžić izvoljen za poslanca v travniškem okraju.

G. Kujundžić je bil izvoljen za poslanca za okraje Livno in Glamoč na listi g. Spalajkovića bivšega jugoslovanskega poslanika v Parizu. Istega leta je postal član Uzunović-Radičevega kabineta kot pomočnik ministra za gozdove in rudnike. Leta 1928. je postal minister pošte, brzojava in telefona v vladi pokojnega Velje Vukičevića; to mesto je zavzel do 6. januarja 1929.

Leta 1931. je bil izvoljen za poslanca okraja bosansko petrovačkoga, 10. januarja 1938. je postal ban vrbske banovine, katero dolžnost je vršil do 4. oktobra 1938., ko je bil prevzel resor ministra za gozdove in rudnike.

22. decembra 1938. je prevzel posle prosvetnega ministrstva.

Kot ban vrbske banovine je gospod Kujundžić pokazal zelo veliko zanimanje za prosvetno šolske probleme. Z zadovoljstvom lahko ugotovljamo, da se je učiteljstvo vrbske banovine prepričalo, da je v tem času v g. Kujundžiću našlo človeka, ki je prosvetno šolska vprašanja postavil v prvo vrsto svojih dolžnosti, a ljubezen napram učiteljstvu za svoj moralni imperativ.

V novo leto

Zopet se je nagnilo staro leto h koncu ter se pričena novo. Bog ve, kaj nam prinaša nejasna in neznana usoda; ali kup smehljajočih sreč ali trpko bolečino, razočaranje in ponižanje.

Poglejmo v staro leto in pretehtajmo svoje življenje. Ali nismo bili premalo stanovski zavedni? Med nami ni bilo prave tovariške povezanosti. Najlepše vidimo to na zborovanjih. Družijo se le znanci, sošolci, mladi, stari itd. Če pride kak nov tovariš, ostane sam. Običajno se udeleženci razdele v grupe in grupe, ki nimajo med seboj nobenega stika. Koliko šol, koliko grup. Tisti, ki je prišel prvič na zborovanje ne ve, kam bi se priključil.

V novem letu se ne smejo ponoviti stare napake. Tudi učitelj je potrebno, da končno pogleda vase, premotriti lastne sposobnosti in napake in potem šele kritizirati druge. — Postati in ostati mora vsak učitelj pristen in naraven. Lastno delo in sposobnosti in lastne napake moramo pravilno prepoznati. Približati se moramo zopet tovariš, na šolah mora zavladati prijateljstvo! Tovariška vzajemnost v mislih in dejanjih mora postati naš cilj in k njemu moramo stremeti. Tovariška vzajemnost in složnost pa je pot k boljši bodočnosti!

Za pravo stanovsko delo in tovariško složnost je treba zrelosti in nekoliko nesebičnosti. Vsi člani morajo doprinesiti žrtve za vsakega posameznika in poedince za skupnost. Kjer ni te pripravljenosti žrtvovanja vsakega člana, kjer ni resnične složnosti,

tam ne predstavlja organizacija upoštevanje čega faktorja, ker ni homogena in udarna. — Imeli smo primere, kjer je skušal poedinec živeti na račun drugega ter je izrabljal svoj izvenstanovski politični vpliv. V našem stanju ne sme biti izvenstanovskih vplivov, najmanj političnih. V bodočnosti ne smemo stremeti le po zunanji složnosti, naš ideal v novem letu je prepoved vsakega posameznega člana, privržajev stanovske zavesti in odgovornosti in podreditve vseh političnih interesov enemu interesu — stanovskemu. Vsak posameznik mora biti na svojem mestu. Da, postati moramo taki, da bomo ljudje tudi tam, kjer nas nihče ne vidi in ne kontrolira. V naši organizaciji mora zavladati resnična notranja skupnost, v njej morajo stanovski časti in stanovskim interesom biti podrejeni vsi drugi interesi.

Končno moramo ugotoviti, da je zavest stanovske odgovornosti premalo razvita. — Mnogo jih je še med nami, ki sploh niso člani organizacije, njih število gre v stotine. Manjka jim čut odgovornosti, nesebična stanovska, skupnostna zavest. Baš v današnjih časih moramo strniti svoje vrste. Vsi tovariši, ki so bili v preteklem letu izven naših vrst, morajo popraviti svojo napako.

Tudi kritika na naših zborovanjih in skupščinah mora biti v bodoče objektivnejša. Kritika je potrebna v vsaki organizaciji. Toda vsaka kritika se mora naslanjati na stvarna dejstva, pretehtati mora vse činjenice in šele po vsestranskem preudarku sme in more izreči sodbo. Ob začetku novega leta moramo

Miloš Verk:

Črtice iz zgodovine našega stanu

Prav lepo, veličastno po mestih, smo proslavili 20 letnico obstoja naše mlade države. V nešteti govori in člankih se je podčrtaval kulturni in gospodarski napredek osvobodnih pokrajin v tem razmeroma kratkem razdobju in s konkretnimi činjenicami dokazalo vstajenje narodnih množic iz duševnega mrtvila.

Povsod pa smo lahko med vrstami ali besedami razbrali mnenje, da nas čaka v bodočnosti še mnogo dela, žrtve, odrekovanja in samozatajevanja, dokler ne zgradimo domovine tako, da bo zemlja sreče in zadovoljstva.

Z drugimi besedami, da naša domovina še ni tako urejena, da bi zadovoljevala vse. Čas hiti in vsak dan donosa nove radosti in nove bridkosti, daje darove in zahteva žrtve.

Čas hiti in se ne povrne. Mali dogodki se pozabljajo, veliki se vpišejo v zgodovino. Narod pa vendar trdi, da se čas vrta kakor kolo.

Zgodovina našega stanu v zadnjih 20 letih je vsaki tovariši, vsakemu tovarišu znana in se torej ni treba spuščati v podrobnosti iz te dobe.

Za primerjavo sem si izbral črtice iz zgodovine našega stanu iz dobe od leta 1814. do leta 1867., torej zaokroženo dobo pred 100 leti.

Črtice imajo lokalni kolorit in se nanašajo na učiteljstvo, ki je službovalo na ozemlju sedanjega šmarskega učiteljskega društva.

Vsi viri so seveda pisani v tedanjem nemškem uradnem stilu in sem jih prevedel tako, da so predvsem po vsebini točno razumljivi in šele v drugi vrsti sem mogel nekoliko obdržati slog in približno prevesti nemške skovanke v primerne slovenske izraze.

Razpisana služba.

Na okrožno šolsko nadzorstvo v Rogatecu. Izpraznjena je združena služba učitelja, organista in cerkovnika pri Sv. Križu, dekanija Rogatec, pod patronatom visokega gubernija. Dohodki te službe so: na šolnini od vsakega otroka letno 48 kr. konvencijskega denarja, od občine neugotovljena zbirka žita, mošta in prediva, šolnina in vsa zvonarina, užitek vrta za zelenjavo. Po knjigovodstveni opremi priznanja je dolžnost učitelja vzdrževati pomočnika iz presežkov zbirce.

Predpisano opremljene prošnje je vložiti do 25. septembra t. l. pri okrožnem šolskem nadzorstvu v Rogatecu.

Sv. Andraž, 20. avgusta 1828.

Tudi takrat so morali biti ljudje malo nagle jeze in so hoteli kar sredi leta kam drugam, ali če so dobili zaproseno mesto, jim je naposled bilo slovo pretežko, pa bi najrajši ostali in je lavantinski konzistorij moral 10. januarja 1838. odrediti:

Do konca septembra morajo biti vložene vse prošnje in vsi predlogi za premostitve posvetnih učiteljev, pozneje dosepele prošnje in predlogi se ne bodo upoštevali.

Ugovori proti že dekretiranim premostitvam pa se bodo v smislu tuaradnega cirkularja z dne 2. febr. 1820., št. 72, odklanjali.

Učiteljski individuum, ki se brani oditi na svoje mesto, naj se brez nadaljnje smatra za odpuščenega in se nadomesti s kom drugim.

Organizacija osnovnega šolstva.

Ko smo pri nas dobili — po sili razmer v drugih banovinah — naziva osnovna in višja narodna šola, je bilo dokaj nevolje, čemu ta novotarija, ki sistem samo komplicira že v administraciji, še bolj pa glede učnih načrtov.

Čemu to, nekoč je bilo čisto enostavno, pa je le šlo.

Kuhinjsko posodo — jedilno orodje — vse za gospodinjstvo

FRANC GOLOB — LJUBLJANA — WOLFOVA ULICA 8